

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ - Γ ' ΕΠΑΛ

Α. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Η ζωή μάς συνεπαίρνει, μας ενθουσιάζει, μας μεθάει και μας κυριαρχεί μ' όλο που ξέρουμε τη ματαιότητα που γεννάει η φθορά. Πολλές φορές ξεγελιόμαστε με παραμύθια, με σοφιστείες με θρησκευτικούς δογματισμούς, με παρερμηνείες, με πλάνες. Και βλέπουμε με άλλο πρίσμα τη ζωή και από άλλη οπτική γωνία τη μοίρα. Γιατί πολύ συχνά η μοίρα φοράει μια μάσκα όταν μας πληγώνει.

Τον παράγοντα τύχη (δηλ. την σύμπτωση των γεγονότων) θα 'πρεπε να τον υπολογίζουμε πρώτα στον εαυτό μας κι ύστερα στους άλλους για να μειώσουμε την αξία τους... όπως τόσο συχνά το συνηθίζουμε. Εξάλλου, οι αλληπάλληλες ατυχίες μπορούν να οδηγήσουν και τον πιο δραστήριο άνθρωπο στην αδράνεια. Και το πιο κοφτερό μαχαίρι όταν αστοχεί, στομώνει.

Η γέννηση και η αξιοποίηση των ικανοτήτων μας, μοιάζει με τη γέννηση και την ευδοκίμηση ενός πρίγκιπα. Η τύχη δίνει την πρώτη κίνηση ύστερα όλα το άλλα είναι ζήτημα εξυπνάδας και εργατικότητας. Πρέπει όμως να προσέξουμε κάτι. Την μεγάλη φήμη της η τύχη τη χρωστάει στην προπαγάνδα που της κάνουν οι άτυχοι. Έτσι, οι λιγοστοί τυχεροί, γρήγορα μεταφράζουν την τύχη τους σε προσωπική ικανότητα για να διαφημίσουν τον εαυτό τους. Και κάτι ακόμα: Ό,τι πετυχαίνουμε στην τύχη χωρίς να υπάρχουν προϋποθέσεις που να το δικαιώσουν, δεν ικανοποιεί βαθύτερα την συνείδηση μας. Κι ας δείχνουμε το αντίθετο.

Στη ζωή, η τύχη, που μας βρίσκει, μοιάζει με τον άνεμο που ξαφνικά φυσάει όταν εμείς στεκόμαστε ανύποπτοι. Μα η τύχη που εμείς βρίσκουμε (με την προετοιμασία μας, με την εργατικότητά και την δημιουργικότητα μας) μοιάζει με τον άνεμο που με την κίνησή μας δημιουργούμε, κι ας έχει άπνοια. Ο τεμπέλης, πάντα θεωρεί τον εαυτό του άτυχο. Μα κι ένα άλλο αξιοπρόσεχτο: Το να διορθώνεις με τη λογική τις δυσμένειες της τύχης είναι ο κανόνας αλλά το να διορθώνει η τύχη τις αβλεψίες της λογικής είναι η εξαίρεση. Γι' αυτό με λίγη τύχη, ο άνθρωπος δημιουργεί μόνος του την τύχη του... Οι περισσότεροι νομίζουμε πως είμαστε άτυχοι. Μα αν σκαλίσουμε την μνήμη θα βρούμε πως σε κάποια τύχη χρωστάμε και την ζωή μας ακόμα. Μια τύχη μέσα στη δυστυχία μεγεθύνεται. Μια ατυχία μέσα στην ευτυχία συστέλλεται. Και ότι τελικά περισώζουμε από τις ατυχίες μας, τ' ονομάζουμε τύχη.

Για τη σχέση τύχης και ανθρώπου μεγάλο ρόλο παίζει ο χαρακτήρας, το ήθος, η ποιότητα της ψυχής και της συμπεριφοράς του ανθρώπου. «Το ήθος είναι στον άνθρωπο η τύχη του, το ριζικό του» θα μας πει ο Ηράκλειτος. Ο Μένανδρος συνδέει την καλή και σωστή φρόνηση με την καλή τύχη. Αλλά το ήθος που καθορίζει την τύχη είναι αποτέλεσμα αγωγής και παιδείας. Γι' αυτό οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν στη μοίρα κατά διαφορετικό τρόπο απ' τους Ανατολίτες που υποτάσσονταν στο «κισμέτ». Το έμβλημα τους ήταν «ΣΥΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΙ ΧΕΙΡΑ ΚΙΝΕΙ».

ΔΙΑΣΚΕΥΗ: «Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΤΥΧΗ», ΙΑΣΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

A.1. Να εξηγήσετε με δικά σας λόγια σε μια παράγραφο 60-80 λέξεων την ερμηνεία που αποδίδει ο συντάκτης στον όρο «τύχη» μέσα στο κείμενό του.

Μονάδες 15

A.2. Να γράψετε έναν δικό σας τίτλο για το κείμενο που να ευαισθητοποιεί το αναγνωστικό κοινό (μον.1) δικαιολογώντας πώς συνδέεται με το περιεχόμενο του κειμένου (μον.1).

Μονάδες 2

A.3. Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις στις παρακάτω φράσεις/ προτάσεις:

α) η ζωή μας συνεπαίρνει

β) να οδηγήσουν και τον πιο δραστήριο άνθρωπο στην αδράνεια

γ) το έμβλημα τους ήταν «ΣΥΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΙ ΧΕΙΡΑ ΚΙΝΕΙ»

Μονάδες 3

A.4. Να εξηγήσετε τη χρήση των εισαγωγικών στα συγκεκριμένα χωρία της τελευταίας παραγράφου:

- « Το ήθος είναι στον άνθρωπο η τύχη του, το ριζικό του ».

- « κισμέτ »

- « ΣΥΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΙ ΧΕΙΡΑ ΚΙΝΕΙ »

Μονάδες 3

A.5.α. Στο κείμενο ο συντάκτης καταφεύγει στην επίκληση στο συναίσθημα και στην αυθεντία. Να αναγνωρίσετε από ένα μέσο πειθούς στον κάθε τρόπο πειθούς.

Μονάδες 3

A.5.β. « Εξάλλου, οι αλληπάλληλες ατυχίες μπορούν να οδηγήσουν και τον πιο δραστήριο άνθρωπο στην αδράνεια ». Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης (μον. 1). να το

μετατρέψετε στο αντίθετο (μον.2) και να εντοπίσετε τις αλλαγές που σημειώνονται στο ύφος (μον.1).

Μονάδες 4

A.6. Σε μία σύντομη ομιλία σας στη Βουλή των Εφήβων να προτείνετε τρόπους με τους οποίους το σχολείο θα εμφυσήσει στους νέους την αντίληψη ότι η καλή τους τύχη εξισώνεται με την ποιότητα της ψυχής τους και τη διαμόρφωση του ήθους τους. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 20

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΤΕΧΝΗ - ΤΥΧΗ - ΤΟΛΜΗ, δεν είναι άλλες, είναι οι τρεις αυτές περίφημες λέξεις που μου 'ρχονται κάθε φορά στο νου, όταν ετοιμάζομαι ν' ανοίξω ένα γράμμα, κι αργοπορώ, κοιτάζοντας τη μεγάλη και τυπική σφραγίδα των Τ.Τ.Τ.

Τη δικιά μου σφραγίδα είναι καιρός τώρα που την κουβαλώ με αδικαιολόγητην υπερηφάνεια χαραγμένη επάνω στο δέρμα μου και συνήθισα πάντα να τη διαβάζω σύμφωνα και μόνο με τα αισθήματα που μου την εμπνεύσανε.

Τέχνη - Τύχη - Τόλμη, οι τρεις αυτές λέξεις, συνοδεύοντας πεισματικά το περιεχόμενό τους, γίνανε αμέσως - αμέσως δορυφόροι άσβηστοι γύρω από την πρώτη μου εφηβεία, γύρω από την πρώτη μου αντίληψη του κόσμου, δορυφόροι που ακόμη κι ως τα σήμερα, με αποκορυφωμένη ένταση, δεν παύουν να μου είναι πιστοί.[...]

Τέχνη - Τύχη - Τόλμη, ε ναι λοιπόν!

Τέχνη, αφού, καλά ή κακά, θέλουμε να δώσουμε μια διέξοδο στην πυθική σπίθα, που δεν κοιτάει την ώρα να γίνει Λόγος και να μπει επικεφαλής μιας καινούριας αποτίμησης του κόσμου· και Τύχη, αφού είναι αυτή που θα σμίξει τα χρώματα και τα σχήματα, τις ευωδιές και τους ήχους, την καρδιά μας και την καρδιά του Σύμπαντος σ' ένα σημείο, το λυρικό σημείο που ονειρευόμαστε· και Τόλμη, αφού κάθε βήμα σωστό μέσα στην κοινωνία αυτή γραφτό είναι ν' αφήνει πίσω του αίματα, καπνούς, και δάκρυα...

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

B.1. Σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων να καταγράψετε ποια είναι η σφραγίδα που χαρακτηρίζει τον ίδιο τον Ελύτη και τις πράξεις του. Τεκμηριώστε την απάντησή σας με στοιχεία του αποσπάσματος.

Μονάδες 15

B.2.α. Ο Ελύτης μοιράζεται προσωπικές σκέψεις του. Να κατονομάσετε τρεις διαφορετικούς τρόπους (λέξεις/φράσεις, σχήματα λόγου, ρηματικά πρόσωπα), με τους οποίους επιτυγχάνεται ο εξομολογητικός τόνος στο ποίημα (μον. 3) δίνοντας από ένα παράδειγμα για τον καθένα. (μον. 6)

β. Στο απόσπασμα εναλλάσσεται το α' ενικό με το α' πληθυντικό πρόσωπο. Ποια είναι η σκοπιμότητα αυτής της εναλλαγής. (μον. 6)

Μονάδες 15

B.3. Ο Ελύτης ακολουθεί πιστά τα τρία Τ στη ζωή του, Τέχνη, Τύχη, Τόλμη. Εσείς στη ζωή σας ποιες αρχές υιοθετείτε; Σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων να αναπτύξετε την άποψή σας.

Μονάδες 20

Επιμέλεια: Έλλη Βασιλέρη